

Nassif Mallouf ve üç dilli rehber kitabı: *Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî*

Yakup YILMAZ¹

Ceylan DOĞAN²

APA: Yılmaz, Y.; Doğan, C. (2019). Nassif Mallouf ve üç dilli rehber kitabı: *Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî*. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö5), 94-103. DOI: 10.29000/rumelide.606079.

Özet

Eserin tam adı, Fransızcada *Guide en trois langues: Française, Anglaise et Turque*'tir; İngilizcede *Guide in three languages: French, English and Turkish*'tir; Osmanlı Türkçesinde *Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî*'dir. Müellif Nassif Mallouf'tur. Mallouf, doğu dilleri profesörü, Londra ve Paris Asya Araştırmaları Topluluğu üyesidir. Eser 1860 yılında yayımlanmış olup gramer ve sözlük değil, bir rehber kitaptır. Dil öğrenmede rehber kitaplar pratik kullanımlar için önemlidir. En sık kullanılan kelimeleri barındırır. Gramer ve sözlük kullanmak yerine daha kolay ve faydalı diyaloglar sunulmuştur. Diyaloglarda kelime ve cümle beraber yer alır. Böylece öğrenmek yerinde ve kolay olur. Transkripsiyon metinlerinin yazılma amaçlarından biri misyonerlere Türkçeyi kolayca öğretmektir. Bu rehber kitap da aynı amacı gütmektedir. Zaten Mallouf da Lübnan asıllı bir Hristiyandır ve İzmir Propaganda Okulu'nda öğretmenlik yapmıştır. Eser, başta XXIV sayfalık ilk bölüm, 200 sayfalık diyaloglar bölümü, son iki sayfada Osmanlı Devleti'nde kullanılan ağırlık, para ve ölçü birimlerini içerir. Eserin sunumunda, sayfanın solunda Fransızca, sayfanın sağında İngilizce, bir sonraki sayfanın solunda Osmanlı Türkçesi, sayfanın sağında transkripsiyon harfli metin bulunur.

Anahtar kelimeler: Nassif Mallouf, rehber, çok dillilik, Türkçe.

Nassif Mallouf and his trilingual guidebook: *Guide in three languages: French, English and Turkish*

Abstract

The full name of the work in French is *Guide en trois langues: Française, Anglaise et Turque*; in English, *French, English and Turkish*; *Rehber-i elsine-yi selâse* in Ottoman Turkish: *French and English and Turkish*. The author is Nassif Mallouf. Mallouf is a professor of Oriental languages and a member of the Asian Studies Society in London and Paris. The work was published in 1860 and is not grammar and dictionary, is a guidebook. Guidance books are important for practical uses in language learning. Contains the most commonly used words. Instead of using grammar and dictionary, easier and more useful dialogs are presented. In dialogues, words and sentences take place together. This makes it easy to learn. One of the aims of writing transcription texts is to teach Turkish to missionaries easily. This guidebook has the same purpose. Already Mallouf is a Lebanese Christian and taught at the İzmir Propaganda School. The work includes the first section of the XXIV page, the section of 200 pages of dialogue, and the weight, currency and measurement units used in the

1 Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Kırklareli, Türkiye), yilmazyakupbey@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6230-8850 [Makale kayıt tarihi: 12.06.2019-kabul tarihi: 18.08.2019; DOI: 10.29000/rumelide.606079]

2 YL Öğrencisi, Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD (Kırklareli, Türkiye), doganceylan05@gmail.com.

Ottoman Empire in the last two pages. In the presentation of the work, there is French text on the left of the page, English on the right of the page, Ottoman Turkish on the left of the next page, and transcription letter on the right of the page.

Keywords: Nassif Mallouf, guide, multilingualism, Turkish language.

Giriş

Türklerle Avrupalıların birbirlerini tanıma ve birbirleriyle ittifak kurma maksadıyla yakınlaşmaları özellikle ondokuzuncu asrın ortalarında ve sonrasında artmıştır. Özellikle Kırım Harbi bu ittifakları daha da ileri seviyelere götürmeye zemin hazırlamıştır.

Avrupalıların Türkçeyi öğrenme sebepleri arasında Türklerin Avrupa'daki siyasi üstünlükleri, Türklerle ticaret yapma arzuları olmuştur (Akyüz, 1959, s. 249). Savaşlar ve barışlar farklı toplumlar arasında ciddi yakınlaşma veya kırılmalara sebep olur. Rusya'ya karşı savaşmak amacıyla Avrupa'nın büyük devletleriyle kurulan ittifaklar dil öğrenimi ve öğretimini de hareketlendirmiştir. Ondokuzuncu asrın ortalarında yazılan Fransızca ve İngilizce gramerler, sözlükler ve özellikle dil rehber kitapları büyük bir artış göstermiş, İngilizlerin Türkçe, Türklerin İngilizce öğrenmelerini mecbur hâle getirmiştir.

Ele alınan eser de Fransızların, İngilizlerin ve Türklerin istifadesi için hazırlanmış üç dilli bir rehber kitabıdır. Öncelikle bu eseri ortaya koyan Nassif Mallouf hakkında bilgi vermek gerekmektedir.

Eserin şarkiyatçı müellifi: Nassif Mallouf

Eserinin başında kendisine ait takdimde şöyle geçmektedir: Doğu dilleri profesörü; İstanbul Saltanat Bilimler Akademisi, Londra Kraliyet Asya Topluluğu ve Paris Asya Topluluğu tarafından takdir edilen sayısız eserin yazarı, Mecidiye madalyalı, askeri tercüman.

Kaynaklar Mallouf'un atalarının Gassanilere dayandığını, atalarının yurdunun Lübnan'da Hristiyan Zabbougha köyü olduğunu, babasının adının Elias, annesinin Ofiesh'lerden bir kadın olduğunu, babasının 1850'de Jbeil bölgesinde öldüğünü, Nassif Mallouf'un bir de Yousef adında bir kardeşi bulunduğunu yazmaktadır (Malouf Samaha, 2010, s. 13-14).

Nassif Mallouf, Lübnan'da bir köy olan Zabbougha'da 20 Mart 1823'te doğmuş, yaşadığı bölgede eğitim almıştır. Ardından Yuhanna Aractingi adlı bir tüccar vasıtasıyla 19 Mayıs 1843'te İzmir'deki Fransız propaganda okuluna gelmiştir. 1844'te İzmir Hristiyan Doktrin Kardeşleri Okuluna girmiştir. Fransızca ve Türkçeyi burada edinmiştir. Yanında İtalyanca, İngilizce, Modern Yunancayı da öğrenmiştir. 1849'da Avrupa'da ve doğuda çok satılan, meşhur *Dictionnaire de poche français-turc ou trésor de la conversation* adlı sözlüğü hazırlamıştır. 1850'de Abdülmecid'e kitaplarını takdim etmiştir. 1851'de Encümen-i Daniş'e kabul edilmiştir. 17 Haziran 1854'te Paris'te bulunan *Société Asiatique* üyesi olmuştur. 1856'da Nassif Mallouf *Mecidiye* nişanıyla ödüllendirilmiştir (Malouf Samaha, 2010, s. 22).

Kırım Savaşı esnasında, sonrasında Avrupa'da çok hizmeti geçen Nassif Mallouf çok sayıda eser bırakmış ve 16 Mayıs 1865 tarihinde İzmir yakınlarında bulunan Köklüce köyünde vefat etmiştir. Öldüğünde 42 yaşındadır. İzmir'de Lazaristler Kilisesinde bir mezara gömülmüştür.

Figure 1. Nassif at the age of 33 (1856)

Nassif Mallouf'un eserleri

Nassif Mallouf velûd bir şarkiyatçı olarak ardında çok sayıda eser bırakmıştır. Bunları şöyle sıralayabiliriz (Malouf Samaha, 2010, s. 7-8):

Nassif Mallouf'un eserleri kronolojik sıraya göre şöyledir:

- (?). *Türkçe Egzersizleri*. İstanbul: Ceride-i Havadis.
- (1847). *Arap-Türk Diyalogları*. İzmir: Ant Damiano
- (1847). *Nasreddin Hoca'nın Otuz Üç Şakası*. İzmir: ?
- (1848). *Kolay Türkçeye göre Kısa Sürede Bu Dili Öğrenmek İsteyenler İçin Diyaloglar, Atasözleri ve Arapça Masalları*. İzmir: Ant. Damiano.
- (1849). *Arapça ve Türk Dillerini Gençlere ve İlgililere Öğreten Bir Tanıtım Kitabı*. İzmir: ?
- (1849). *Fransızca ve Türkçe Bildik Cümlelerin ve Diyalogların Yeni Koleksiyonu*. İzmir: ?
- (1849). *Arapça, Türkçe ve Farsça Alfabe*. İzmir: ?
- (1849). *Bu İki Dili İnceleyenlerin Kullanımı İçin Fransızca-Türkçe Cep Sözlüğü ya da Konuşma Hazinesi*. İzmir: A. Damiano.
- (1850). *Hikayeler, Konuşmalar ve Küçük Hikayeler, Berquin tarafından, Türkçe ve Fransızca. Kitâb der hakk-ı sıbyan ve sabâvet*. İzmir, İstanbul: ?
- (1851). *Lisan-ı Türkî'nin Anahtarıdır veya Türk Dilinin Anahtarıdır*. Viyana-Almanya: ?
- (1851). *Arapça ve Türkçe Lezzetli Vadi*. İzmir: ?
- (1851). *Antik ve Modern Coğrafyanın Kısaltması, Tarih, Politika, Ticaret ve Din*. İzmir: ?
- (1852). *İnşa-i Cedid veya Yeni Türk Epistolar El Kitabı veya Münşeat*. İstanbul: Ceride-i Havadis Dergisi.
- (1852). *Osmanlı tarihinden, İmparatorluğun kuruluşundan günümüze kadar, tüm yediemi, Osmanlıların bütün zafer ve fetihlerini, kökenlerini, dinlerini, dillerini içeren; ve çağdaş büyük adamlara, bazı anıtlara ve İmparatorluğun ana şehirlerine dair biyografik kavramlar*. İzmir: ?
- (1853). *Et Tuhfetü'l Zekiyye Fi Lugati't Turkiyye oryantal dillerdeki konuşmanın rehberi: Türkçe, Arapça ve Farsça*. İzmir: Faret-Tekellüm Risalesi.
- (1853). *Fransızca-Türkçe Diyaloglar, Mecazi Telaffuz İle*. İzmir: Ash Shara Dergisi.
- (1854). *Fransız-Türk Diyalogları, M. Vinguier tarafından. Oryantal karakterlerle belirlenmiş beş Fransızca-Türkçe Diyalog, dokuz eğlenceli anekdot, bir Türk-Fransız harfleri koleksiyonu ve daha önce bir dilbilgisi, N. Mallouf*. İzmir: Daveroni et Sougiolli.
- (1854). *Fevad-Charqiya veya Oryantal Gramerin Kısaltması: Türkçe, Arapça ve Farsça, Türkçe*. İzmir: Daveroni et Sougiolli.
- (1854). *Elif Cüzü veya Osmanlı Hecesi*. İzmir: ?
- (1855). *Fransızca-Arapça Kaba Sözlü Diyaloglar*. İzmir: Impartial Dergisi.

(1859). *Moukhathibati-Malloufiye veya Arapça ve Türkçe olarak Malloufça Konuşma*. İstanbul: ?

(1859). *Beş Dilde Yeni Konuşma Kılavuzu veya Tanıdık ve Tanıdık Diyaloglar: İtalyanca, Yunanca-Modern, Türkçe, Fransızca ve İngilizce*. Paris: Maisonneuve.

(1859). *Dört dilde yeni konuşma rehberi veya tanıdık ve tanıdık diyaloglar: Fransızca, modern Yunanca, İngilizce ve Türkçe, öğrenciler ve gezginler için*. Paris: Maisonneuve.

(1859). *Dört Dilde Yeni Yol Gösterici Dil: İtalyanca, Modern Yunanca, Fransızca ve İngilizce*. Paris: Maisonneuve.

(1859). *Yeni Konuşma Rehberi ya da Üç Dilde Tanıdık ve Tanıdık Diyaloglar: gezginlerin ve öğrencilerin kullanımı için İtalyanca, Fransızca ve İngilizce*. Paris: Maisonneuve.

(1859). *Demiryollarında, vapurlarda vb. yeni diyaloglar ve öğrencilere yönelik yeni İngilizce sözlük ve konuşma cümleleri sözlüğü ve para, ağırlık ve ölçü tabloları*. Paris: Maisonneuve.

(1859). *Gadaleta'nın İlişkisi, Adalia -1859- veya Britanik Majestelerinin Yardımcı Konsolosuna O Limandaki Şikayetleriyle İlgili Yazışmalar*. İstanbul: The Isis Press.

(1860). *Üç Dilde Rehberlik: Fransızca, İngilizce ve Türkçe*. Paris: Maisonneuve.

(1862). *Türk Dilinin Temel Dilbilgisi*. Paris: Maisonneuve.

(1863). *Mecazi Telaffuz ile Türkçe-Fransızca Sözlük*. Paris: Maisonneuve.

(1864). *Konuşmanın Üç Dilde Rehberi: Fransızca, İngilizce, Arapça (Mısır ve Suriye lehçesi), Latince Harflerle Yazılmış Telaffuz*. Paris: Maisonneuve.

(1906). *İnşa-i Cedid*. İstanbul: ? – Nasif Mallouf'a atfedilmiştir.

Üç dilli rehber kitap: Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî

Devir itibarıyla büyük devletlerin bir araya gelmesi beraberinde büyük dillerin de bir araya gelmesini icap ettirmiştir. Siyasi arenada 19. asırda Rusya'nın yayılmacı politikalarına karşı Osmanlı Devleti'nin Avrupa'nın büyük devletleriyle ittifak kurması dil eğitim ve öğretimini de hareketlendirmiş, kültürel etkileşim daha da hızlanmış ve beraberinde dil öğretim materyalleri hazırlığına girilmiştir.

Gramerler ve sözlükler, en önde gelen materyallerdendir; ancak bunların yanında pratik, kullanımı kolay ve dil öğreniminde maksada yönelik yararı gözetilen dil rehber kitapları hazırlanmaya başlanmıştır.

Dil rehber kitabı olarak hazırlanan kitapların hedef dilleri çoklukla Fransızca, bunun yanında İngilizce ve Almanca olmuştur.

Ele aldığımız bu kitap da Fransızca, İngilizce ve Türkçeyi bir arada sunan önemli bir müellifin önemli bir dil rehber kitabıdır. Dil öğrenmede rehber kitaplar pratik kullanımlar için önemlidir. Eser, en sık kullanılan kelimeleri barındırır. Gramer ve sözlük kullanmak yerine daha kolay ve faydalı diyaloglar sunulmuştur. Diyaloglarda kelime ve cümle beraber yer alır. Böylece öğrenmek yerinde ve kolay olur.

Üç dilli bir rehber kitabı olması hasebiyle kitaba üç dilden de ayrı ayrı ad verilmiştir. Bu adlar, Fransızcada *Guide en trois langues: Française, Anglaise et Turque*'tür; İngilizcede *Guide in three languages: French, English and Turkish*'tir; Osmanlı Türkçesinde *Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî*'dir.

Rehber kitabın bölümleri:

Dış kapak: Ebru renginde bir dış kapak mevcuttur. İlk yaprak boştur. İkinci yaprakta ilk iç kapakta eser adı Fransızca haliyle bulunur. Sayfa arkasında alt satırda çizgi altında matbaa yeri bulunur. Sonraki sayfa boştur. Devamında Nassif Mallouf'un resmi yer alır.

I. sayfa: Boştur.

II. sayfa: Boştur.

III. sayfa: İkinci iç kapakta eserin adı Fransızca haliyle *Guide en trois langues: Française, Anglaise et Turque*, İngilizce haliyle *Guide in three languages: French, English and Turkish*, Osmanlı Türkçesi haliyle *Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî* [*< rehberi elsiney selace fransevi ve ingilizî ve turki*] yer alır. Üç ayrı dilde yazılmış eser adının ardından eserin müellifi N. Mallouf adı ve Mallouf'un çalıştığı yer, üyesi olduğu kuruluş ve onurlandırıldığı ödül belirtilmiştir. Yazara ait kısa bilginin ardından eserin basıldığı şehir olarak Paris, eserin basıldığı yayınevi olarak Maisonneuve ve Libraires-editeurs adları ve bunların adresleri yer alır. Eserin üzerindeki basım tarihi olarak da 1860 tarihi mevcuttur.

IV. sayfa: Boştur.

V-VI. sayfa: Başlıksız bir önsöz yer alır. Bu önsözde dil öğrenim yöntemi, gramer kullanmanın değeri, kelime sıklıklarının diyalog kurmadaki yeri, yeterli kelime hazinesinin uygun ve doğru cümle kurmadaki önemi, bütün bu yöntem ve teknikleri veren Nassif Mallouf'un yetiştiği, eğitim gördüğü coğrafyanın bir Türk yurdu olduğunun ifadesi yer alır.

VII-IX. sayfa: Nassif Mallouf'un Yeni Yayınları başlığı altında Mallouf'un eserleri bulunur. Bunların başında "*Dictionnaire français-turc, avec la prononciation figurée, 2ⁿ édition, considérablement augmentée* - Paris. 1856, in-12 de plus de 900 pages." adıyla verilen *Fransızca-Türkçe Sözlük* gelir. Bir buçuk sayfalık tavsiye ve tanıtım yazısının sol sütunu İngilizce, sağ sütunu Fransızca olarak verilmiştir. Bu yazıdan sonra yazılarının yer aldığı gazete adları ve tarihleri bulunur. Sonrasında da 20 eserinin adının olduğu liste gelir.

X-XI. sayfalar: Alphabet Turc adı altında ve sütun içinde Türk alfabesi yer alır. Sütunlarda sırasıyla harflerin numarası, harflerin biçimi (başta, ortada, sonda ve yalnızken), harflerin adları, harflerin ses değeri, ve harflerin ebced hesabıyla sayı değeri yer alır.

Harflerin sırası	Harflerin adı	harflerin ses değeri	harflerin sayı değeri	Harflerin sırası	Harflerin adı	harflerin ses değeri	harflerin sayı değeri
1	êlif	a, e, é, i, o, ou, eu, u	1	18	dhad	z	800
2	bè	b	2	19	thè	th, t	9
3	pè	p	”	20	zhè	z	900

4	tè	t	400	21	aïn	Apostrof (')	70
5	sè	s/ç	500	22	ghain	gh	1000
6	djim	dj	3	23	fè	f	80
7	tchim	tch	”	24	qaf	q	100
8	ha	h	8	25	kief	k	20
9	khe	kh	600	26	guief adjemi	gu, g	”
10	dal	d	4	27	sagher-kief	ń	”
11	zal	z	700	28	lam	l	30
12	rè	r	200	29	mim	m	40
13	zè	z	7	30	noun	n	50
14	jè	j	”	31	vav	v, i, o, u, ou	6
15	sin	s	60	32	hè	h, a, è	5
16	chin	ch	300	33	yè	y, e, ou, i, u, a.	10
17	sad	ç, ss	90	34	lam- elif	la	”

XII-XIX. sayfalar: İlk sütunda Fransızca, ikinci sütunda İngilizce ve arka sayfada Osmanlı Türkçesi ve transkripsiyonlu hâli ile rehber kitabın fihristi, indeksi ya da içindekiler kısmı bulunur. İçindekiler şöyle biçimlendirilmiştir:

Birinci kısım

Söz varlığı [170 en gerekli kelime 2. s., İsim-fiiller 26. s., asıl sayılar 30. s., sıra sayılar 36. s., haftanın günleri 38. s., yılın ayları 38. s., renkler 40. s., mevsimler 41. s., zamirler 43. s.]

Söz varlığı sıralamasında önce Fransızca kelimeler, sağında İngilizce kelimeler ve sonraki sayfada Türkçe kelimeler mevcuttur. Eser bir rehber kitap olmasına rağmen kelimelerin altında gramatik açıklamalar yer alır.

İkinci kısım

İbareler, ifadeler [120 kolay ibare 44. s., 50 zor ibare 60. s.]

Üçüncü kısım

Diyaloglar [İlk görüşme 72. s., sabahleyin kalkınca – hava 78. s., İngilizce üzerine 90. s., Fransızca üzerine 98. s., zaman 106. s., yaş 110. s., Türkiye'ye seyahat üzerine 114. s., haberler 122. s., kayıkla gitmek üzerine 126. s., akşam yemeği 132. s., hotel 140. s., kahvehanede 144. s., gezi 148. s., ziyaret 152. s., konaklama 160. s., demiryoluyla yolculuk 164. s.]

Dördüncü kısım

Atasözleri

Beşinci kısım

Çeşitli yazılar

XX-XXIII. sayfalar: Eserde tercih edilen telaffuz üzerine bir açıklama mevcuttur. Buna göre bu eserde en doğru ve uygun olarak Türkçenin Fransızca telaffuzunun benimsendiği ifade edilir. Buna örnek olarak da şunlar verilebilir:

oda oda [< Fr. telaffuzu **odha** chambre, İng. telaffuzu **oda** room]

dar dar [< Fr. telaffuzu **dhar** etroit, İng. telaffuzu **dar** narrow]

şeytân şeytan [< Fr. telaffuzu **cheytân** diable, İng. telaffuzu **sheitân** devil]

XXIV. sayfa: Boştur.

1. sayfa: Sık kullanılan diyaloglar başlığıyla esere ilk adım atılmıştır.

Kelimelerin imla ve telaffuzu

Osmanlı Türkçesinin kurallarından olan yazımın ve seslendirmenin farklılığı burada dikkati çeker: *nerdübân* > *merdiven* (5. s.), *gelür* > *gelir* (9. s.), *altun* > *altın* (17. s.) şeklinde telaffuz edilmiştir. Bu durum eklerde de mevcuttur: *tütünci* > *tütüncü* (14. s.), *yolcı* > *yolcu* (27. s.)

Bazı kelimeler ise bu akışın zıddına görünüm arz eder: *kapucı* > *kapucu* (21. s.) şeklinde telaffuz edilmiştir.

Bazı alıntı kelimeler ilk alıntılındığı biçiminde yazılıp telaffuz edilmiştir: *pantolon* biçimi *pantalon* (7. s.) şeklinde telaffuz edilmiştir.

/ğ/ sesbirimi *kef* harfli kelimelerde /y/ biçiminde telaffuz edilmiştir: *degnek* biçimi *deyneke* şeklinde telaffuz edilmiştir.

/ğ/ sesbirimi *gayn* harfli kelimelerde /v/ biçiminde telaffuz edilmiştir: *şoğuk* biçimi *şovuğ* (21. s.) şeklinde telaffuz edilmiştir.

Bazı kelimelerin ikili imlaları dikkat çeker: *teymur* / *demir* (23. s.) gibi.

Günümüz Türkçesinde kullanılmayan bazı kelimeler, eserin hazırlandığı devirde kullanılmaktadır: *şay* *yağı* sade yağ, tere yağ (11. s.).

Sayılar da görülen *kef* harfli rakamların günümüz telaffuzunu yakaladığı görülür: *yigirmi* > *yirmi* (33. s.). *ı* ile yazılan rakamların *d* biçiminde telaffuz edildiği görülür: *toğsan* > *doğsan* (35. s.). Sıra sayılarındaki +cI ekinin telaffuzda +cX biçiminde telaffuz edildiği görülür: *altıncı*, *ikinci*, *onuncu*, *dördüncü* (37. s.). Üleştirme sayı sıfatlarının Arapça kökenlilerle birlikte kullanıldığı görülür: *üçte bir* / *sülüs* (39. s.).

Söz varlığının çeşitliliği ve sıklığı

Söz varlığı için sıklığı yüksek ve en gerekli 170 kelime şunlardan oluşur: *Allāh, gök, yer, cennet, cehennem, melek, şeytan, dünya, ömr, ölüm* (sık kullanılan dini kavramlar, 3-5. s.); *ev, kapı, anahtar, merdiven, oda, pencere, iskemle, sofr, yatak, mum* (sık kullanılan ev eşyaları, 5. s.); *eyi, fena, büyük, küçük, güzel, çirkin, dost, düşman, faideli, lazım* (sık kullanılan sıfatlar, 7. s.); *gömlek, çorab, pantolon, yelek, setri, şapka, kundura, saat, küçük deynek, at* (sık kullanılan kıyafet adları, 7-9. s.); *peder, valide, kardaş, birader, kız kardaş, henşire, amca, hala, akrabalar, oğul, evlad, kız, çocuk* (sık kullanılan akraba adları 9-11. s.); *ekmek, su, peynir, yumurta, et, balık, şarab, arpa suyu, bira, say yağ, yağ, çay* (sık kullanılan gıda adları 11.s.); *aga/usta, hizmetkar/uşak/hizmetçi; yol, sokak, yer/meydan; bahçe, ağaçlar, deniz, ırmak, saray/konak* (sık kullanılan çeşitli kavram adları 12-13.s.); *meyve, bir elma, bir armut, bir kavun, bir karpuz, üzüm, incir, nar, ceviz, fındık* (sık kullanılan meyve adları 14-15.s.); *kahvaltı, ta'am, öğlen yemeği, akşam yemeği, sofr, tabak, çanak, kaşık, çatal, bıçak, peçete* (sık kullanılan yemek saatleri ve araç-gereçlerin adları 16-17.s.); *bir mendil, bir boyun bağı, eldiven, çizme, altın, gümüş, demir, para/akçe, sabun, sandık* (sık kullanılan kavram adları 16-17.s.); *yüksek, alçak, yakın, uzak, çok, az* (sık kullanılan yön ve miktar kavram adları 18-19.s.); *pek, şimdi, evvel, sonra* (sık kullanılan kavram adları 20-21.s.); *mühendis, işçi, haznedar/tahsildar, kapıcı, hekim, ilaç, hastalık, sıcak, soğuk, ateş* (sık kullanılan meslek ve sağlıkla ilgili adlar 20-21.s.); *kağıt, mürekkep, bir kalem, bir çakı, makas, bir mektup, bir yazıcı/bir katip, bir dil/bir lisan, diller/lisanlar* (sık kullanılan kavram adları 20-21-22-23.s.); *baş, saç, burun, ağız, dişler, boyun, eller, yürek, mide, ayak* (sık kullanılan vücut kavramlarının adları 22-23.s.); *adam, karı, efendi, hanım* (sık kullanılan adlar 22-23.s.); *kilise, dua/namaz, bir kitap, demir yol, demir yol arabaları, menzil* (sık kullanılan kavram adları 24-25.s.); *çabuk, yavaş yavaş, bu gün, dün, yarın, gün/gündüz, gece, sabah, akşam, vakt/vakit/zaman* (sık kullanılan vakit adları 24-25.s.); *güneş, ay, bir yıl/bir sene, bir ay, bir hafta, bir saat, bir dakika, üç aylık, bir yolcu, bir yolculuk* (sık kullanılan zaman ve kavram adları 24-25-26-27.s.); *başlamak, yazmak, bitirmek, gitmek, gelmek, yemek, içmek, vermek, almak, oturmak, yatmak/uyumak, kalkmak, yıkanmak, getirmek, götürmek, gülmek, ağlamak* (sık kullanılan fiil adları 26-27-28-29.s.); *söylemek, bilmek, kazanmak, kaybetmek, oynamak, komak/koymak, işlemek, kapamak, açmak, unutmak, işitmek, ölmek* (sık kullanılan fiil adları 30-31.s.); *bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir, on iki, on üç, on dört, on beş...yirmi, yirmi bir, yirmi iki, yirmi üç...otuz, otuz bir, otuz iki, kırk, elli, altmış, yetmiş, yetmiş bir, yetmiş iki, seksen, doksan, doksan bir, doksan iki, yüz...iki yüz, üç yüz, bin, iki bin, bir milyon* (kullanılan sayı adları 30-31-32-33-34-35-36-37.s.); *birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci...yirminci, yirmi birinci, yirmi ikinci, yirmi üçüncü, otuzuncu* (kullanılan sıra adları 36-37-38-39.s.); *yarım, üçte bir, dörtte bir, beşte bir, altıda bir* (sık kullanılan kesir sayılarının adları 38-39.s.); *Pazar günü, Pazar ertesi, Salı, Çarşamba, Perşembe, Cuma, Cuma ertesi* (kullanılan gün adları 38-39.s.); *kanun-i sani, şubat, mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül, teşrin-i evvel, teşrin-i sani, kanun-i evvel* (kullanılan ay adları 38-39-40-41.s.); *kırmızı, beyaz, siyah/kara, sarı, yeşil, mavi* (sık kullanılan renk adları 40-41.s.); *ilk bahar, yaz, son bahar, kış* (kullanılan mevsim adları 40-41-42-43.s.); *ben-benim, sen-senin, o-onun, biz-bizim, siz-sizin, onlar-onların, ben, benim, bana, bende, beni, benden, benimle* (kullanılan zamir adları 42-43.s.)

Eserdeki cümlelerin yapısı

Eserin 2. kısmında kolay ibareler başlığında örnek olarak konan cümleler, en çok kullanılan cümlelerdir. Bunların arasında *ver bana, getir bana, eğer istersen, rica ederim, isterim var mı, var, yok, nerede* (45. s.); *neniz var, nen var, nesi var, zarar yok* (47. s.) ... gibi kısa fakat emir kipli cümleler mevcuttur.

Eserin 2. kısmında zor ibareler başlığında örnek olarak konan cümleler ise daha uzun ve birleşik yapılı cümleler vardır: *Londra Avrupa'nın en güzel şehirlerinden biridir; İngiliz hanımlarının güzellikleri taaccüp olunur derecededir* (61. s.); *bütün ömrümde böyle bir şey görmedim* (71. s.).

Eserdeki diyaloglar

Diyaloglarda [İlk görüşme 72. s., sabahleyin kalkınca – hava 78. s., İngilizce üzerine 90. s., Fransızca üzerine 98. s., zaman 106. s., yaş 110. s., Türkiye'ye seyahat üzerine 114. s., haberler 122. s., kayıkla gitmek üzerine 126. s., akşam yemeği 132. s., hotel 140. s., kahvehanede 144. s., gezi 148. s., ziyaret 152. s., konaklama 160. s., demiryoluyla yolculuk 164. s.] cümleler kısadır.

Bazı ifadeleri günümüzdeki anlamları değişmiştir: *Sizi taciz ederim hanım > Hayır, estağfirullah sizi rahatsız ediyor muyum hanım > hayır, estağfirullah* (79. s.).

İlişki sözlerin daha geniş ifadeye sahip olduğu görülür: *Geceniz hayır olsun, geceler hayır olsun* (79. s.); *Hanım, sabah-ı şerifleriniz hayır olsun; sabah-ı iffetiniz hayır olsun, hanım; bu sabah mizac-ı âlîiniz nasıldır* (81. s.).

Sonuç

Dil öğrenimi esnasında çeşitli materyal-malzeme kullanılır. Bunların arasında pratik fayda sağlamak amacıyla gramer kitapları yerine rehber kitapların seçilmesi kanaatimizce isabetli bir karardır. Dilin kullanım sahasında karşılaşılan ifadelerin yer aldığı bu rehber kitaplardan biri olan ve Fransızca *Guide en trois langues: Française, Anglaise et Turque*'tir; İngilizcede *Guide in three languages: French, English and Turkish*'tir; Osmanlı Türkçesinde *Rehber-i elsine-yi selâse: Fransevî ve İngilizî ve Türkî*, Nassif Mallouf tarafından Avrupalıların Türkçeyi kolayca öğrenmelerini temin amacıyla kaleme alınmış, kelime sıklığı ve çeşitliliği yüksek, kullanımını pratik ve her üç dilin konuşurlarına diğer iki dili öğretmeyi hedefleyen çok amaçlı bir kitaptır.

Kaynakça

Akyüz, K. e. (1959). Paris Millî Kütüphanesinde İlk Türkçe-Fransızca ve Fransızca-Türkçe Yazma Eserler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 249-292.

Mallouf, N. (1860). *Guide en trois langues: Française, Anglaise et Turque*. Paris: Maisonneuve.

Malouf Samaha, C. (2010). *Nassif Mallouf Dragoman and Orientalist (1823-1865)*. İstanbul: İsis.